MNL JNSzML

A Magyar Nemzeti Levéltár

MAGYAR LEVÉLTÁROSOK EGYESÜLETE
ALAPÍTVA: 1936* 1986

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára

A Magyar Levéltárosok Egyesülete kiadványai
MAGYARORSZÁG LEVÉLTÁRAI

A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI LEVÉLTÁRA

A kiadványt támogatta:

Nemzeti Kulturális Alap

Írta Czégény Istvánné, Cseh Géza, Csönge Attila, Mákos Judit,
Szabóné Maslowski Madlen, Szikszai Mihály

Tervezés, nyomdai előkészítés MNL VeML

Bevezető

Levéltárunk a megye írásos emlékeinek őrzője. Falain belül szerteágazó tevékenységet végzünk: fogadjuk a történelem iránt érdeklődő kutatókat, a jogbiztosító iratokból információt kikérő ügyfeleket, változatos kiállításokkal invitáljuk a helytörténetet kedvelőket, különböző korosztályokat látunk vendégül közművelődési programjainkon, konferenciáinkon, és nyomtatott kiadványainkkal, illetve honlapunkon közkinccsé tesszük mindazt a tudást, mely az őrizetünkre bízott dokumentumokból feltárható.

Első alkalommal napvilágot látó levéltár ismertető füzetünk célja, hogy változatos közművelődési, tudományos és közigazgatási szerepkört betöltő intézményünket bemutassuk a nagyközönségnek és hasznos információkkal szolgáljunk a Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltárába betérő minden látogatónak.

A levéltár története

Magyarországon elsőként III. Béla király rendelte el 1181-ben, hogy minden elé kerülő ügyet foglaljanak írásba, s ezzel létrehozta az Árpád-házi királyok archívumát. A török hódoltság, az ország három részre szakadása idején e levéltár szétszóródott, nagyrészt megsemmisült.

A megyei levéltárak felállítását Mária Terézia királynő rendelte el. Levéltárunk jogelődje 1751-ben létesült, a Jászkun Kerület akkori székhelyén Jászberényben. Ettől kezdve itt gyűjtötték, rendezték a kerületi irataanyagot, a városok pedig külön levéltárakat tartottak fenn saját irataik őrzésére, míg a török hódoltság idején összevont Heves- és Külső Szolnok vármegye székhelye Egerben volt. A levelesládák mélyén féltve őrizték a privilégiumaikat és birtokjogukat igazoló különböző okleveleket, peres iratokat, közgyűléseik jegyzőkönyveit.

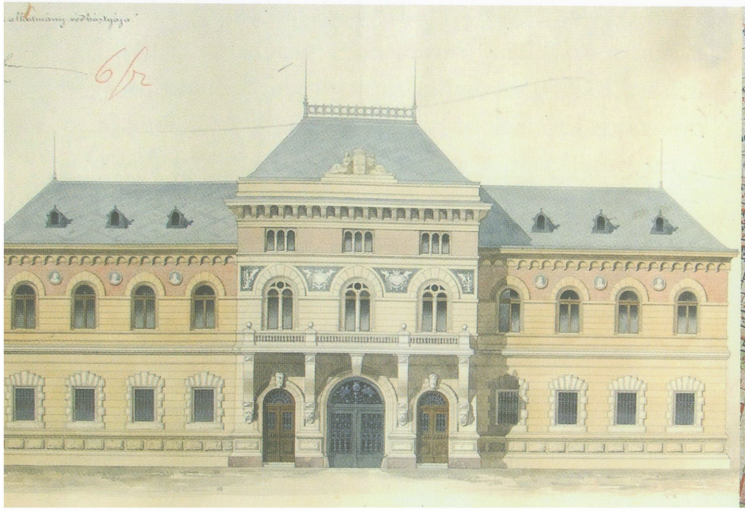

A közigazgatási egységek átszervezésére 1876-ban került sor. Ekkor alakult meg Jász-Nagykun-Szolnok vármegye is Szolnok székhellyel, a volt Jászkun Kerület jászsági és nagykunsági helységeiből, illetve a volt Heves- és Külső-Szolnok vármegye külső-szolnoki részének településeiből. A megye levéltárát főlevéltárnok felügyelte: hiteles másolatokat adott ki, őrizte az anyakönyvi másodpéldányokat és folyamatosan ellátta a levéltárrendezés munkáját. 1878-ban az új építésű megyeháza épületében a vármegye gondoskodott a levéltár elhelyezéséről, mely átvette a megszűnt Jászkun Kerület Jászberényben őrzött levéltári anyagát is.

Sajnos a huszadik század háborús pusztításai az iratokban is komoly veszteségeket okoztak, ezért az egyes városok és községek iratai eltérő időpontokból és teljességgel találhatóak meg. Gazdag iratanyag maradt fenn például Jászberény, Kisújszállás, Túrkeve, Jászapáti, Jászkisér, Kunszentmárton városából, míg a korábban Heves- és Külső-Szolnok megyéhez tartozó településeknek a harci események következtében szinte egyáltalán nem maradt fenn feudális kori anyaga.

Nem csak az egyes települések, de a vármegye levéltára sem vészelte át sértetlenül a világháborúk pusztításait. 1919-ben mind a főispáni iratok, mind Szolnok város iratainak nagy része megsemmisült, amikor a megyeszékhely a román bevonuláskor egy időre frontvárossá vált. 1944. október 8-án pedig a szovjet csapatok közeledtének hírére ürítették ki Szolnok városát. A menekülő hivatalok a háborús évek ügyintézéshez használt irataival együtt a vármegye levéltárának legértékesebb, 14-16. századi okleveleit is

magukkal vitték, előbb a Jászságba, majd onnan Komárom-Esztergom vármegyébe. A front ott érte utol a menekített iratokat, melyek a harcok során elpusztultak, illetve elő soha többet nem kerültek. Szerencsére a szolnoki vármegyeházán maradt levéltári források ekkor nagyrészt átvészelték a háború dúlását, köszönhetően annak a szovjet katonai parancsnoknak, aki az 1867-nél régebbi iratokat őrző termek elé fegyveres őröket állított, míg a vármegyeháza többi helyiségét Budapest ostromának befejezéséig ideiglenesen hadikórházzá alakították.

A háború utáni évek, a kommunista hatalomátvétel és a tanácsrendszer megszervezése jelentős fordulatot hozott a levéltárak életében is. Az 1950. évi 29. rendelet értelmében a megyei levéltárak állami kezelésbe kerültek. E döntés folyományaként ugyanebben az évben a levéltár kiköltözött a megyeházáról és „Szolnok Megyei Közlevéltár" elnevezéssel a volt Szolnoki Pénzügyigazgatóság épületében talált új otthonra. Innen 1957-ben egy újabb költözéssel a Megyei Bíróság épületébe került át. 1968-ban felülbírálták a korábbi, állami centralizáció jegyében született döntést és a megyei levéltárak az illetékes megyei tanácsok fenntartása alá kerültek vissza.

Mivel az évek múlásával a Bíróságnak egyre nagyobb szüksége lett a teljes épületére, ezért a levéltár elhelyezése céljából egy új levéltár építését határozták el, ami annál is inkább indokolt volt, mivel 1952-től a megyei levéltár vette át a községek és városok iratanyagát is. A tervek alapján 1980-ra elkészült a levéltár épülete a Pozsonyi út 40-42. szám alatt. Az új levéltár abban az időben – a Magyar Országos Levéltáron kívül – az egyetlen olyan épület volt az országban, amely eredetileg is levéltári célokra épült. Nem sokkal később az irodaépület fölé tetőtér került, ahová egy tanácstermet, számítógépes termet, restauráló műhelyt és munkaszobákat terveztek. 2002-ben egy új raktárépülettel bővítették intézményünket, így hosszabb távra megoldottá vált a bekerülő iratanyag elhelyezése is.

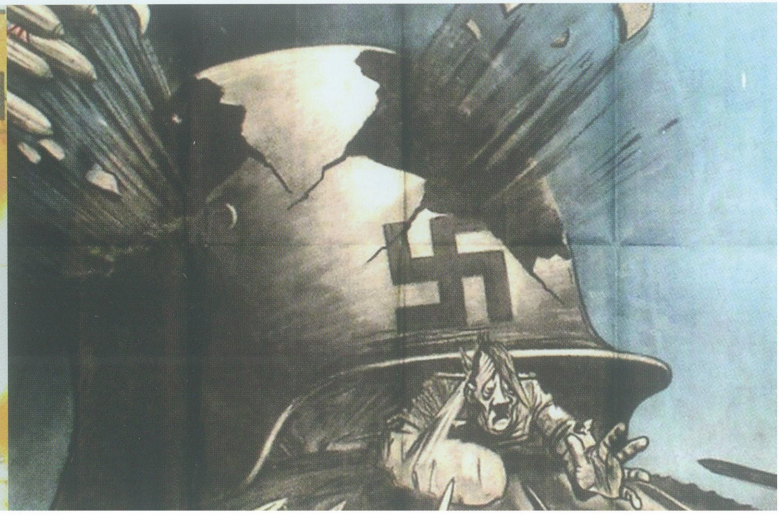

A rendszerváltás után Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár néven továbbra is megyei fenntartásban működött a levéltár. Az önkormányzat két évtizeden át biztosította a kiegyensúlyozott működési feltételeket, majd a közigazgatás átszervezésének részeként újból állami fenntartás alá helyezték a levéltárat. Így 2012 januárjában előbb a Megyei Intézményfenntartó Központ vette át a levéltárat, végül 2012 őszén az Országos Levéltár és a megyei levéltárak összevonásával létrejövő Magyar Nemzeti Levéltár részévé vált közgyűjteményünk.

Levéltárunk szervezete

Munkatársaink

A köziratok őrzésére közlevéltárak, a magániratok őrzésére nyilvános magánlevéltárak működnek hazánkban. A közlevéltárak sorában általános levéltárakat és állami szaklevéltárakat találunk. Az ország legnagyobb általános levéltára, egyúttal legnagyobb közgyűjteménye jelenleg a Magyar Nemzeti Levéltár (MNL), mely magában foglalja az Országos Levéltárat és valamennyi megyei levéltárat, mint tagintézményt. A városi levéltárak, így például Budapest Főváros Levéltára, jelenleg önállóan, az MNL-től függetlenül működnek. Jász-Nagykun-Szolnok megyében csak megyei levéltár működik, tehát a megye és valamennyi településének iratai mind egy helyen, intézményünkben kutathatóak. A Magyar Nemzeti Levéltár élén a főigazgató áll. Munkáját a megyei főigazgató helyettes segíti, aki a megyei levéltárak igazgatóinak közvetlen felügyeletét is ellátja. Levéltárunk, az MNL Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára élén igazgató és igazgató-helyettes áll. Más megyei levéltárakhoz viszonyítva kis létszámú személyi állományunkat nagyrészt egyetemet és főiskolát végzett levéltárosok, gazdasági ügyintéző, restaurátor, könyvtáros és levéltári kezelők alkotják, akiknek munkáját technikai dolgozók segítik: informatikus, fotós, fűtő, takarító gondoskodik a megfelelő munkakörülmények megteremtéséről.

A levéltárunkban őrzött iratok

A megyei levéltár megszervezése óta eltelt több mint száz év alatt sok kilométernyi irat átvételére került már sor. Az iratok csoportosítása, rendszerezése nélkül e hatalmas mennyiségű irattömeg kutatása, a múlt megismerése lehetetlenné válna, ezért az átvett dokumentumokat minden esetben meghatározott elv szerint fondfőcsoportokba soroljuk, melyeken belül az egyes iratképzők forrásai fondokra és állagokra tagolódnak. Minden egyes fondról külön raktári jegyzék készül, melyekben irattároló dobozonként és kötetenként, tehát raktári egységenként vannak nyilvántartva az iratok. A nyilvántartás segít az iratok jelzetének megállapításában, így pontos meghivatkozás esetén minden dokumentum visszakereshető.

Levéltárunk legkorábbi eredeti irata egy 1422-ből származó birtokadományozási oklevél, amely a Blaskovich család iratai között található. Országosan is kiemelkedő értéket képvisel Jászberény és Mezőtúr város levéltárában a török hódoltság korából fennmaradt több mint 300 török nyelvű, díszes tugrával ellátott, aranyporral vastagon beszórt oklevél.

A feudális kori iratanyag jelentős részét a Jászkun Kerület önálló irategyüttese képezi, amely a 18. század elejétől folyamatosan, jól kutatható állapotban található meg nálunk. Jelentős forrásértéke van a különböző időszakokból származó személyi, vagyoni és egyéb jellegű összeírásoknak is.

1876-tól a legfontosabb megyei történeti forrásanyagok a Törvényhatósági Bizottság jegyzőkönyvei és az alispáni iratok, de az 1950 utáni tanácsi időszak mara-

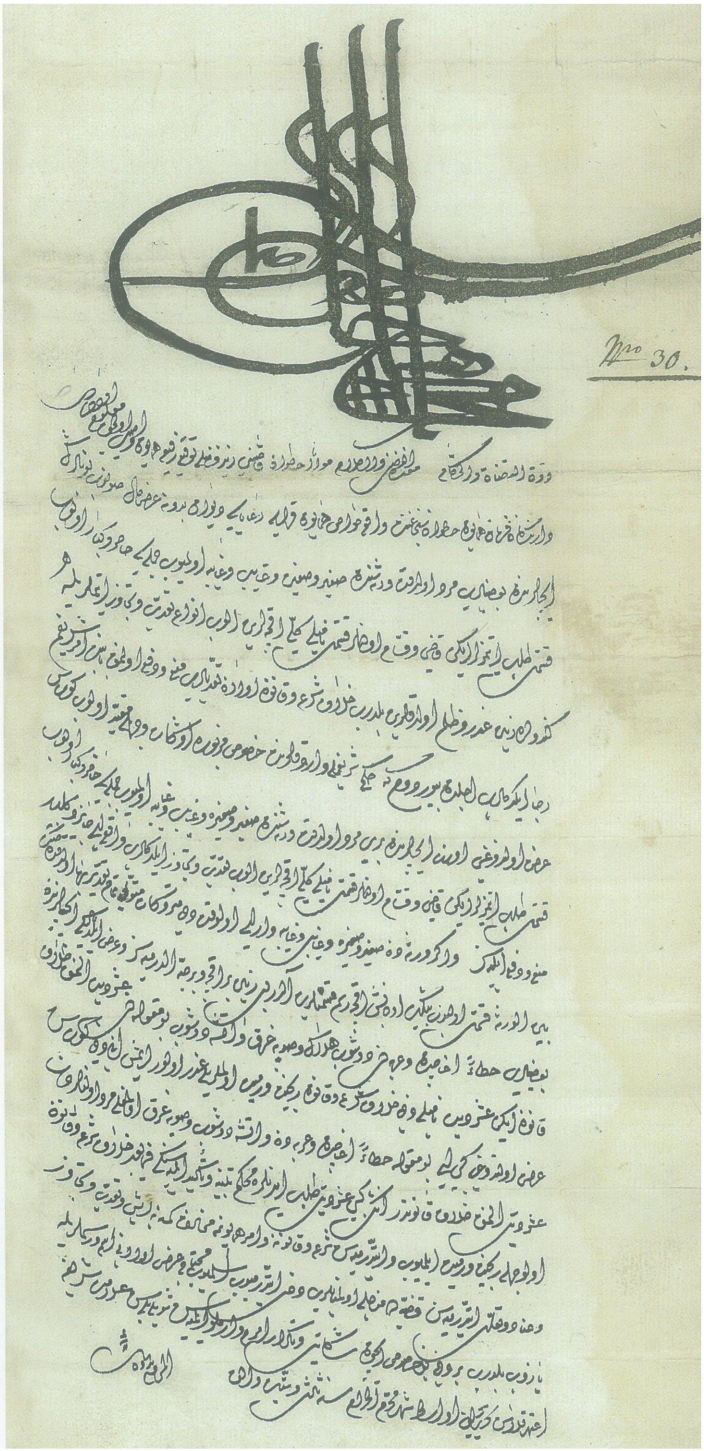

dandó értékű, megyei és települési iratait is átvettük már. A helyi hivatalok csak azokat a tanácsi iratokat őrzik tovább, melyek selejtezésére harminc, vagy hetvenöt év múltával kerülhet majd sor. Az 1990 utáni önkormányzati időszak történeti értékű, tehát nem selejtezhető közigazgatási iratainak fokozatos átvételét csak nemrég kezdtük meg.

A tanintézmények közül számos nagy múltú iskola, pl. a Mezőtúri Dózsa György Gimnázium, a Kisújszállási Móricz Zsigmond Gimnázium, vagy a Szolnoki Verseghy Ferenc Gimnázium gazdag iratanyagát vettük át és őrizzük.

A gyűjtemények közül kiemelkedik a 18. században keletkezett kéziratos – tehát nem nyomdai eljárás útján kiadott, hanem kézzel festett, rajzolt – térképek több mint 300 darabos, valamint a különböző középületekről készült tervrajzok gyűjteménye. Az elmúlt években mind az egyedi kéziratos, mind a századfordulón keletkezett kataszteri térképeinket digitalizáltattuk. A kéziratos térképeket egy dvd-n jelentettük meg,

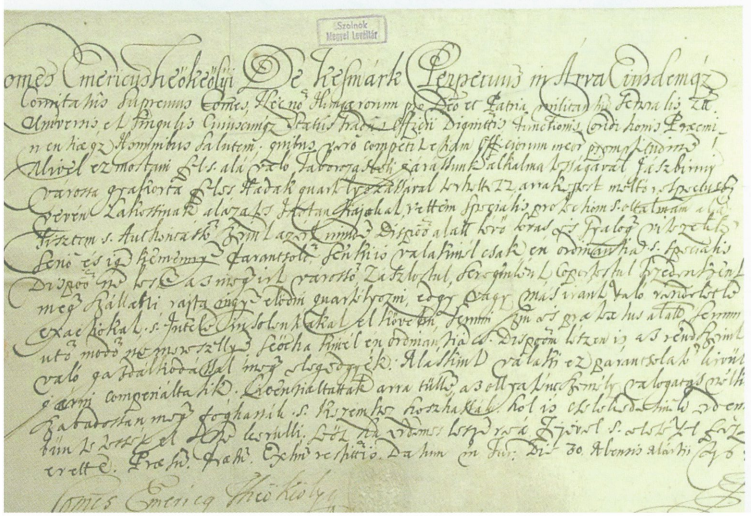

a kataszteri térképek pedig georeferált változatban az interneten érhetők el honlapunkon keresztül. E térképeken túl említést érdemel még pecsétnyomó, illetve képeslap gyűjteményünk.

Levéltárunk őrzi a Magyar Dolgozók Pártja (1948–1956) és jogutódja, a Magyar Szocialista Munkáspárt (1956-1989) Szolnok megyei szerveinek iratait is. Ezen iratoknak azonban az ügynökökre és megfigyelésekre vonatkozó titkosszolgálati iratok nem képezik részét, azokat Budapesten, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, tehát egy külön e célból létrehozott szaklevéltár őrzi és kezeli.

A felsoroltakon túl számos egyéb közigazgatási, gazdasági szerv, testületek, egyesületek iratai megtalálhatóak raktárainkban. Kutatóink körében legnagyobb népszerűségnek azonban kétségtelenül az *anyakönyvek* másodpéldányai örvendenek, melyek mára legfőbb forrásaivá váltak a családfakutatásnak.

A levéltár illetékességi köre és feladatai

Levéltárunk szerteágazó közigazgatási, tudományos és közművelődési feladatkört lát el. Ellenőrizzük a megyében működő, közfeladatot ellátó, illetve önkormányzati tulajdonban lévő szervek iratkezelését, irattári selejtezéseit. Átvesszük és megőrizzük a 15 évnél régebben keletkezett, maradandó értékű köziratokat. A levéltári anyagot nyilvántartjuk, szakszerűen kezeljük, szükség esetén restauráljuk.

Az őrizetünkben lévő iratokról *ügyfélszolgálatunk* révén kérésre hiteles másolatot is készítünk. Mindemellett biztosítjuk az iratok kutathatóságát, illetve a levéltá-

rosok maguk is végeznek *történettudományi kutatásokat*. Elősegítjük a levéltári anyag oktatási és *közművelődési* felhasználását is, ezáltal gondoskodva arról, hogy az őrzésünkre bízott történelmi dokumentumok ne holt anyagként porosodjanak a levéltári raktárak polcain, hanem kutatásuk, feldolgozásuk és bemutatásuk révén minél szélesebb körben közkinccsé váljanak.

Ügyfélszolgálat

Mint minden megyei levéltár, a mi levéltárunk is ellát államigazgatási feladatokat. Az őrizetünkben lévő irat-anyagból az ügyfelek kérésére hivatalos igazolásokat, hiteles, illetve kivonatos másolatokat adunk ki munkaviszonnyal kapcsolatos ügyek, építési engedélyek, vagyonjogi és más állampolgári ügyek intézéséhez. Az ezzel kapcsolatos kérelmet személyesen vagy levélben lehet benyújtani. A szükséges másolatokat térítés és illetékfizetés ellenében tudjuk biztosítani.

Tudományos tevékenységünk és a kutatószolgálat

A magyarországi levéltárak a tizenkilencedik századtól a huszadik század közepéig jelentős szerepet vállaltak a tudományos életben. Az 1950-es években történt átszervezések eredményeként a levéltári kutatások lehetőségei beszűkültek, s a közigazgatási feladatkörökre helyeződött a hangsúly, majd a nyolcvanas évektől fokozatosan újra előtérbe került a levéltári tudományos munka. A levéltárosok legfrissebb kutatási eredményeiket azóta is folyamatosan közzéteszik tudományos előadások és publikációk keretében.

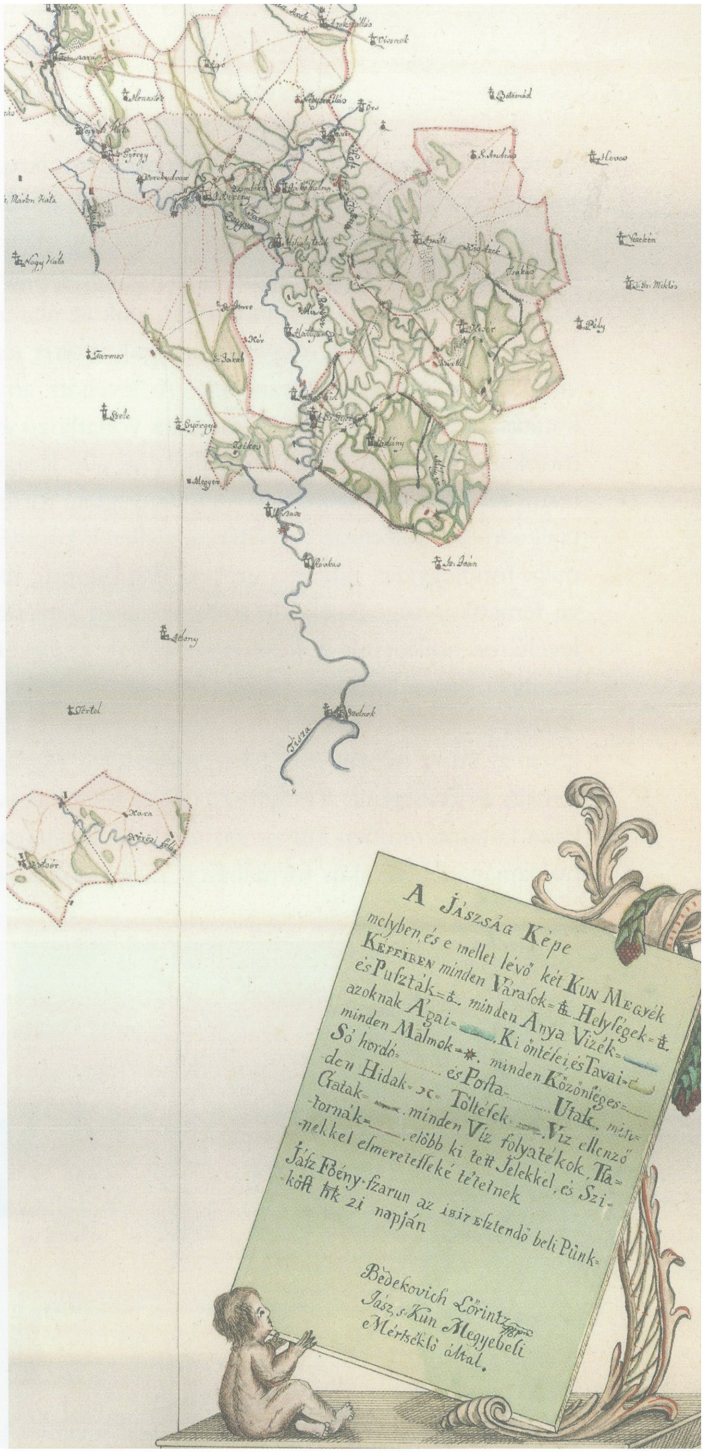

A rendszerváltást követően a kutatóterem látogatottsága is megnövekedett, az állampolgárok közül is mind többen kezdtek érdeklődni családi gyökereik, településük helytörténete iránt. Levéltárunk napjainkban is örömmel fogadja mindazokat, akik az általunk őrzött iratokban saját, vagy közösségük múltja iránt érdeklődve kutatást végeznének. A levéltári anyag kutatására és felhasználásnak módjára vonatkozó előírásokat a kutatóteremben rendelkezésre álló Kutatótermi Szabályzat tartalmazza. Az iratanyagban történő tájékozódást különböző levéltári segédletek könnyítik meg: fondjegyzék, raktárjegyzékek, darabszintű, illetve tematikus segédletek, de természetesen tapasztalt levéltáros kollégáink is készséggel adnak tanácsot a kutatás megkezdéséhez.

A levéltári kutatás mindenki számára ingyenes. Beiratkozni az adott naptári évre lehet, megjelölve a kutatás témáját és időhatárát. A kutatható iratok raktári jegyzékei a kutatóteremben kinyomtatva, illetve levéltárunk honlapján elektronikus formában is megtekinthetőek.

Általános szabályként elmondható, hogy a személyes adatot tartalmazó levéltári anyag az érintett halálozási évét követő 30 év után kutatható; ha a halálozás éve nem ismert, a születéstől számított 100 év, ha egyik időpont sem ismert, akkor a levéltári anyag keletkezésétől számított 75 év a védelmi idő.

Ha valaki tudományos célból végez kutatást, akkor a védelmi időn belül is betekinthet az általunk őrzött iratokba. Ennek feltétele, hogy a kutató bemutassa a közlevéltárakról szóló törvényben meghatározott, arra jogosult intézmény kutatási terv alapján kiállított támogató állásfoglalását. Természetesen a tudományos kutatómunkát végzőknek is meg kell felelniük a személyes adatok kezelésére vonatkozó előírásoknak.

A magán-, vagy tudományos célú kutatáshoz sincs szükség előzetes bejelentkezésre, mindenkit igyekszünk a beiratkozást követően azonnal kiszolgálni. Nagyobb mennyiségű irat kikérése esetén azonban érdemes lehet e-mailben, vagy telefonon előre jelezni az igényeket. Más településről Szolnokra történő uta-

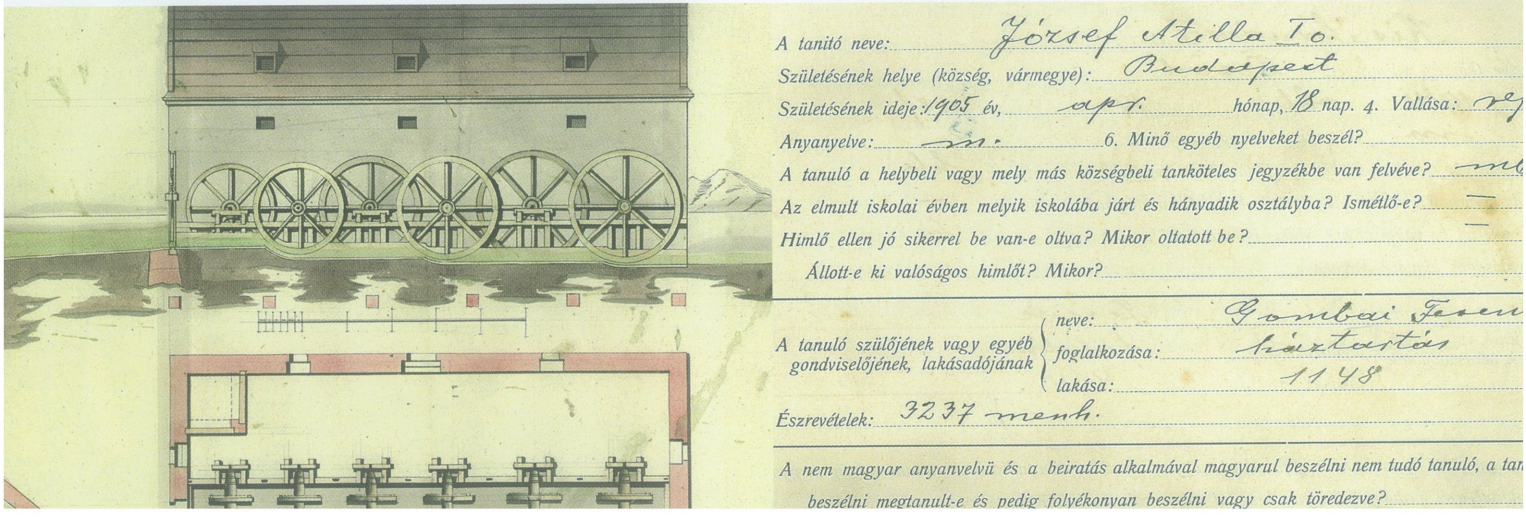

A tanító neve: József Attila T.
Születésének helye (község, vármegye): Budapest
Születésének ideje: 1905 év, apr. hónap, 18 nap. 4. Vallása: r
Anyanyelve: m. 6. Minő egyéb nyelveket beszél?
A tanuló a helybeli vagy mely más községbeli tanköteles jegyzékbe van felvéve?
Az elmult iskolai évben melyik iskolába járt és hányadik osztályba? Ismétlő-e? —
Himlő ellen jó sikerrel be van-e oltva? Mikor oltatott be? —
Állott-e ki valóságos himlőt? Mikor?
A tanuló szülőjének vagy egyéb gondviselőjének, lakásadójának neve: Gombai Ferenc
foglalkozása: háztartás
lakása: 1148
Észrevételek: 3237 menh.
A nem magyar anyanvelvü és a beiratás alkalmával magyarul beszélni nem tudó tanuló, a tan
beszélni megtanult-e és pedig folyékonyan beszélni vagy csak töredezve?

zás előtt pedig ajánlott honlapunkon, avagy telefonon tájékozódni az esetleges rendezvényekről, illetve az ebből eredő rendkívüli nyitva tartásról.

2013-ban a megyei levéltárak közül elsőként levéltárunk nyerte el Az Év Kutatóhelye díjat, melyet tagjai szavazatai alapján a Magyar Családtörténet-kutató Egyesület ítél oda évente azon intézménynek, vagy szervezetnek, amely kiemelt segítséget nyújt a családfa- és családtörténet kutatóknak. A levéltárak szolgáltatásait leggyakrabban igénybe vevők által alapított díj elismerő oklevelét Dr. Gyimesi Endre levéltári miniszteri biztostól és Dr. Kollega Tarsoly Istvántól, a Magyar Családtörténet-kutató Egyesület elnökétől vehettük át 2014. január 26-án Szolnokon. A díj odaítélésében kiemelkedő szerepet játszottak a mezőtúri Bodoki Fodor Helytörténeti Egyesület Családkutató Tagozata és a Szolnoki Családkutató Klub tagjai.

Közművelődési tevékenységünk

Levéltárunk rendezvényei az óvodás korosztálytól a nyugdíjasokig bezárólag sokaknak nyújtanak élményszerű bepillantást a levéltár kulisszatitkaiba.

A levéltári források bemutatása érdekében évente új időszaki kiállításokat rendezünk. Két állandó kiállításunk: A barlangrajztól a nyomtatott könyvig – papír és írástörténeti, illetve A levéltár kincsei c. tárlatok, melyek folyamatosan nyitva állnak az érdeklődők előtt. Az utóbbi években bekapcsolódtunk a Múzeumok éjszakája rendezvényébe is, melyen az állandó és időszaki kiállításaink hétvégi tárlatvezetésével, illetve gyermekfoglalkoztató programokkal veszünk részt.

Intézményünk előzetes bejelentkezés alapján gyakran fogad iskolai csoportokat. 2011-től kezdve a „Nyitott-levéltár – velünk élő múlt" című nyertes TÁMOP pályázatnak köszönhetően munkatársaink nagyrészt hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános- és középiskolás diákoknak tartanak foglalkozásokat. Hat témát dolgozunk fel, melyeket elméleti

és gyakorlati részekre bontva mutatunk be. E témák: A térképek világa – A barlangrajztól a nyomtatott könyvig – Légi háború Jász-Nagykun-Szolnok vármegye felett – Levéltári kincsek – Reformkor – Szolnok település karrierje.

Az idősebb korosztály tagjairól sem megfeledkezve, minden tavasszal és ősszel 2-2 alkalommal, bensőséges, kötetlen hangulatú Levéltári Esték előadásokat rendezünk. Többnyire olyan helytörténet kutatókat kérünk fel előadás megtartására, akiknek a témája várhatóan sokakat érdekelhet, így például elhangzott már előadás a Szolnoki Papírgyárról, a Cukorgyárról, avagy Szolnok második világháborús bombázásáról is.

Legjelentősebb tudományos konferenciánk a Levéltári Nap, melynek a megyeháza díszterme ad otthont, hagyományosan minden év szeptemberében. Számos alkalommal hívtunk meg neves történészeket, vendégünk volt pl. Hermann Róbert, Romsics Ignác, de természetesen a levéltár munkatársai is rendszeresen beszámolnak legújabb kutatási eredményeikről.

Szakkönyvtárunk

Munkánk részeként nem csupán hivatalos, közigazgatási iratokat gyűjtünk, hanem Jász-Nagykun-Szolnok megyére vonatkozó helytörténeti kiadványokat és folyóiratokat, napilapokat is. Évtizedek gyarapodásának eredményeként immáron tizenegyezer darabos szakkönyvtárral büszkélkedhetünk, melynek gazdag kínálata gyakran egyedi, máshol már fel nem lelhető ritkaságokat is rejt. A régi újságok, avagy könyvek fellapozása, olvasgatása a kutatóteremben lehetséges, kölcsönzésre azonban nincs mód. A helyben olvasás ugyanakkor teljesen ingyenes, akárcsak a levéltári iratok kutatása. Az egyes témák dokumentumainak feltárása, illetve bármely levéltári kutatómunka előtt érdemes először a szakkönyvtár állományában tájékozódni, hiszen a szakirodalomból hasznos alapinformációk nyerhetők, melyek nagyban segítik a levéltári iratok közötti eligazodást is.

Restaurátor műhely

Levéltárunkban 2004 óta restaurátor műhely is működik képzett könyv- és papírrestaurátorral. A műhely létrejöttét indokolta, hogy intézményünkben számos olyan, a kulturális örökség részét képező dokumentum található, melynek helyreállítása és konzerválása nélkülözhetetlen. A legkülönlegesebb dokumentumokról restaurálásuk előtt és után készült fényképeket honlapunkon is közzétesszük.

Kiadványaink

Megyei levéltárunk már több mint négy évtizede jelentet meg olyan magas színvonalú, tudományos igényű kiadványokat, forrásközleményeket, amelyek a helytörténet egy-egy érdekes fejezetét dolgozzák fel, vagy a levéltári anyag megismerését szolgálják.
Megyénkben az első levéltári kiadvány sorozat Szolnok Megyei Levéltári Füzetek néven jelent meg. 1986-ban, Dr. Botka János igazgatósága idején indult útjára a levéltári évkönyv, a Zounuk kiadása, mely mára a megye legnagyobb múltra visszatekintő, megszakítás nélkül megjelenő tudományos közleményévé vált. Lapjain évről-évre változatos témákban, a megye és az ország elismert kutatói teszik közzé legfrissebb kutatási eredményeiket.
Az évkönyv mellett 1995-től változó időközönként jelennek meg a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár Közleményei című sorozatunk egyes részei, amelyek a levéltári dokumentumokból nyújtanak tematikus válogatást.

A levéltárban folyó archontológiai, közigazgatás történeti kutatások eredményeként 2013-ban önálló kötet formájában jelent meg a Jász-Nagykun-Szolnok Megye székházának és közigazgatásának története 1876-1990 című könyvünk.

A papír alapú kiadványokon túl elektronikus formában, CD-n és DVD-n megjelenő kiadványokkal is büszkélkedhetünk. Ezek elsősorban a levéltári anyag digitalizálásának eredményeit adják közre magas szakmai igényességgel:

„Hősök voltak mindannyian…"

Jász-Nagykun-Szolnok Megye a Nagy Háborúban

Egyedülálló és hiánypótló kiadványunk a modern technika lehetőségeit kiaknázva a „Nagy Háború" éveibe, a lövészárkok világába és a hátország mindennapjaiba kalauzolja el a felhasználókat, a témakörhöz kapcsolódó változatos dokumentum-együttesek, adatbázisok közreadásával. A több ezer oldalnyi levéltári forrás és feldolgozás, a sok száz képeslap és fénykép, a világháborús dalok és versek, a magángyűjteményekből előkerült, korábban nem látott „kincsek" bepillantást nyújtanak egy ma már távolinak tűnő, de embert próbáló időszak eseményeibe, nagyszüleink, dédszüleink egykori világába. Kiadványunk először 2011-ben látott napvilágot, majd a világháború kitörésének századik évfordulója alkalmából 2014-ben második, bővített kiadással újból megjelentettük.

Chartae Antiquae

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár kéziratos térképei

Gazdag térképgyűjteményünk egyedülálló történeti értéket képvisel. A kéziratos, tehát kézzel rajzolt, festett térképanyag számos darabja a Jászkun Kerület rendkívül tehetséges geodétájának, id. Bedekovich Lőrincnek az alkotása. Kéziratos térképeink DVD-n történő megjelentetésével, az esztétikai élményen túl, számos tudományterület (településföldrajz, település- és közlekedéstörténet, archeológia, vízgazdálkodás, nyelvtudományok, stb.) számára is gazdag adatbázist biztosítunk. Kiadványunk a térképész szakma elismerésében is részesült: az adathordozó az Országos Széchényi Könyvtár és a Lázár Deák Térképészeti Alapítvány Kuratóriuma által kiírt Digitális Magyar Térkép 2011 pályázaton szerepelt sikeresen.

Az apátsági oklevéltől az ezredfordulóig

Szolnok város múltja levéltáros szemmel

Különleges és egyedülálló vállalkozás eredményével ismerkedhet meg digitális kiadványunk kedves felhasználója. Különleges, mert levéltári dokumentu-

mok (oklevelek, iratok, tervrajzok, fényképek) segítségével, és a levéltáros szemével kíván képet adni az alföldi megyeszékhely közel ezeréves történelméről. S egyedülálló, mert hasonló jellegű tematikus szerkezetű, elektronikus kiadvány mindez idáig nem látott napvilágot Szolnok város múltjáról.

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei levéltár kiadványai

Szolarchiv Digitális Könyvtár

Első elektronikus kiadványunk 2009-ben jelentettük meg. A modern kor követelményeinek megfelelő formában digitalizáltuk minden addigi nyomtatásban megjelent levéltári kiadványunkat, majd e rendkívül gazdag tudástárat egy DVD-n adtuk közre. A felhasználóbarát felület gyors keresési lehetőséget biztosít a több ezer oldalnyi publikációban, így mindenki könnyedén, pillanatok alatt rátalálhat az általa keresett tartalmakra.
Évkönyveink és imént felsorolt kiadványaink a Levéltárban megvásárolhatóak.

Levéltárunk honlapja

Honlapunk címe: **www.szolarchiv.hu** melyen legfrissebb híreinkről, rendezvényeinkről naprakész információkkal szolgálunk. Emellett számos olyan anyagot is feltöltünk oldalunkra, melyek a kutatók munkáját segítik. Így például megtalálhatóak honlapunkon a nálunk őrzött iratok teljes körű raktárjegyzékei, de jelenleg is folyamatosan bővül az elektronikusan hozzáférhető tartalmak és adatbázisok köre: a Jászkun Kerület 1713-as és 1760-as összeírásainak adatai, a kéziratos térképek jegyzéke, a Magyar Dolgozók Pártja Szolnok megyei szervezetének 1948 és 1956 között keletkezett jegyzőkönyvei, avagy a levéltárnak megőrzésre átadott szakdolgozatok jegyzéke egyaránt böngészhető az interneten.
Legújabb adatbázisunk a megyei archontológia, amely az 1876 és 1990 közötti időszakból a megyei, járási és városi vezető tisztségviselők neveit, hivatali beosztását és hivatali idejét foglalja táblázatba, kiegészítve 1949-ig az országgyűlési képviselőkkel és 1950 után a községi

tanácselnökökkel és vb titkárokkal. Az archontológiai adatbázist az egyes történelmi korszakok közigazgatás történetét feldolgozó tanulmányok teszik teljesebbé.
2006 augusztusa óta minden hónapban feltöltünk honlapunkra egy-egy érdekesebbnek ítélt, kuriózumnak számító, vagy valamilyen évfordulóhoz köthető dokumentumot is. A rovat a hónap dokumentuma nevet kapta, melynek képeit és szövegeit sok esetben a megyei napilap internetes és olykor papír alapú kiadása is átveszi tőlünk.
A levéltár internetes jelenlétét erősítik a retro és az első világháborús kiállításunkhoz készült blogok is, melyeken levéltári iratok, fényképek, videók közreadásával egészítettük ki a kiállítások anyagát.
Végül említést érdemel, hogy fent vagyunk a *Facebook*-on is, ahol meghívóinkat és a rendezvényeinkről összeállított fényképes beszámolókat is közzétesszük. Sokan innen értesülnek elsőként a velünk kapcsolatos hírekről, eseményekről, a levéltár követőinek száma pedig folyamatosan növekszik.

Tanácsok családfa kutatáshoz

Az utóbbi években egyre növekvő népszerűségre tett szert a családtörténet kutatás. Szolnokon és Mezőtúron külön családfakutató klubok is alakultak. Bár e kutatás rendkívül időigényes, általában több hétig tartó levéltári adatgyűjtéssel járó munka, melyet a kutatók maguk vagy személyes megbízottjuk útján végezhetnek el, mégis mind többen vállalkoznak arra, hogy összeállítják felmenőik leszármazási családfáját. (A levéltárosok magánszemélyek részére kutatást – munkafeladataik miatt – hivatali időben nem vállalhatnak, csupán az igényelt iratanyagot bocsátják a kutatóteremben az érdeklődők rendelkezésére.)
E kiadvány lapjain is szeretnénk néhány hasznos tanáccsal szolgálni azoknak, akik fontolgatják családfájuk elkészítését. A levéltári kutatás megkezdése előtt célszerű az otthon, vagy az idősebb rokonok birtokában lévő anyakönyvi kivonatokat, családi iratokat és levelezéseket átnézni. Ezek ugyanis nagyon sok adatot tartalmazhatnak, melyek kiindulópontot jelentenek a levéltári kutatásokhoz. Érdemes az elhalt családtagok síremlékeinek feliratát és a temetői nyilvántartások adatait is feljegyezni. Természetesen nem hagyható el a szóbeli emlékek gyűjtése, az idősebb rokonok kikérdezése sem, hiszen a nagyszülőkig, esetleg dédszülőkig visszamenőleg a legtöbb családban sokféle adatot őriz az emlékezet. A levéltárban elsősorban anyakönyvekből gyűjthetünk családtörténeti adatokat. Az anyakönyveket Magyarországon többnyire a török kiűzése után, a 18. század elejétől vezették a vallási felekezetek lelkészei. A katolikus egyház anyakönyvezése

korábban, a reformátusoké valamivel később kezdődött meg. Az izraelita anyakönyvek vezetése csupán 1851-től vált kötelezővé. Általában az 1828-as évtől a plébániák és parókiák két példányban vezették anyakönyveiket és a másodpéldányokat leadták a területileg illetékes levéltáraknak. Ezen duplumkötetek az 1895-ös évfolyamig Levéltárunkban is megtalálhatóak. Az egykori Tiszafüredi járás tiszántúli községeit: Nagyivánt, Tiszafüredet, Tiszaigart, Tiszaörsöt, Tiszaörvényt és Tiszaszőlőst csupán 1950-ben csatolták Hevestől Szolnok megyéhez, ezért egyházi anyakönyveik másodpéldányait jelenleg is Egerben őrzik. A felekezeti anyakönyvek a megyei levéltárakban korlátozás nélkül kutathatók, míg a legrégebbi első példányok általában a plébániák és parókiák irattáraiban, esetenként az egyházi levéltárakban lelhetők fel.

Magyarországon 1895-ben kezdődött meg az állami anyakönyvezés. Az állami, vagy más néven polgári anyakönyvekben valamennyi vallásfelekezethez tartozó személy adatait rögzítették, és 1950-ig a vallási hovatartozást is feltüntették. A 20. században keletkezett levéltári iratanyag jelentős részének, köztük az állami anyakönyveknek a kutatása a személyiségi jogok védelme miatt korlátozott. Az aktuális jogszabályokról és feltételekről honlapunkon, illetve személyesen a kutatóteremben is tájékozódhat minden érdeklődő.

Elérhetőségeink

Cím: 5002 Szolnok, Pozsonyi utca 40–42.
Telefon: (+36) 56/421-404; (+36) 56/344-161
Fax: (+36) 56/421-404
E-mail: jnszml@mnl.gov.hu

A kutató- és ügyfélszolgálat nyitva tartása

hétfő–csütörtök: 8.00–15.30
péntek: 8.00–13.30

Fenntartó

Magyar Nemzeti Levéltár
1014 Budapest, Bécsi kapu tér 2–4.

Képjegyzék

1. oldal A vármegyei székház építésére beküldött pályázat homlokzati terve, 1877 ♦ Szolnok belterületi kataszteri térképe a Zagyva kanyarulatával, 1881

2. oldal Milleniumi kiállítás plakátja, 1896

3. oldal Hadikölcsön jegyzésére buzdító I. világháborús plakát ♦ Propaganda plakát a II. világháborúból

4. oldal Levéltárunk épülete, 2014 ♦ Levéltári raktár

5. oldal Török oklevél díszes tugrával

6. oldal Thököly Imre oltalomlevele Jászberénynek

7. oldal A Jászság térképe, Bedekovich Lőrincz, 1817

8. oldal Jászberényi vízimalom tervrajza, 1843 ♦ József Attila elemi iskolai naplóoldala az 1911/12-es tanévből

9. oldal Czégény Istvánné és Dr. Fülöp Tamás „Az Év Kutatóhelye 2013" díj átvételekor ♦ Papírmerítés a restaurátor műhelyben

10. oldal Jakabné Mézer Éva ügyfélszolgálati munkatárs ♦ Makula Lászlóné iratrestaurátor

11. oldal Plakát a kisújszállási parasztvasút átadásáról, 1948

12. oldal Zounuk – A levéltár évkönyve, változatos témájú tanulmányokkal, forrásközlésekkel

13. oldal Papírmalom makettje a Szolnoki Papírgyártól kapott, állandó kiállításon ♦ Kutatótermünk

14. oldal Honlapunk nyitó oldala 2014-ben

15. oldal Az első vasszerkezetű szolnoki Tisza-híd 1909–1944 között ♦ Scheftsik István volt szolnoki polgármester és neje

Kiadja a Magyar Levéltárosok Egyesülete
Felelős kiadó Tyekvicska Árpád

Készült 500 példányban
a székesfehérvári Regia Rex Nyomdában
Felelős vezető Kis Ferenc

ISBN 978-615-80184-8-7

A sorozatban szereplő levéltárak

Magyar Nemzeti Levéltár

MNL Országos Levéltára
MNL Bács-Kiskun Megyei Levéltára
MNL Baranya Megyei Levéltára
MNL Békés Megyei Levéltára
MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára
MNL Csongrád Megyei Levéltára
MNL Fejér Megyei Levéltára
MNL Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára
MNL Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára
MNL Hajdú-Bihar Megyei Levéltára
MNL Heves Megyei Levéltára
MNL Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára
MNL Komárom-Esztergom Megyei Levéltára
MNL Nógrád Megyei Levéltára
MNL Pest Megyei Levéltára
MNL Somogy Megyei Levéltára
MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára
MNL Tolna Megyei Levéltára
MNL Vas Megyei Levéltára
MNL Veszprém Megyei Levéltára
MNL Zala Megyei Levéltára

Budapest Főváros Levéltára
Győr Megyei Jogú Város Levéltára
Tatabánya Megyei Jogú Város Levéltára
Vác Város Levéltára

Hadtörténelmi Levéltár
Környezetvédelmi és Vízügyi Levéltár
Magyar Felsőoktatási Levéltári Szövetség

Győri Egyházmegyei Levéltár
Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Levéltár
Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár

Magyarország Levéltárai 2014